

2. melléklet

ELŐTERJESZTÉS

Gecse Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2017. december 28-án tartandó rendkívüli ülésére

Tárgy: Gecse község Településképi Arculati Kézikönyvének elfogadása.

Az előterjesztést előkészítette: Nemesi Lajos települési főépítész

Tisztelt Képviselő-testület!

A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény (Településkép védelmi törvény) 2016. július 23-án lépett hatályba. A Településkép védelmi törvény végrehajtására kiadott, az egyes kormányrendeleteknek a településkép védelmével és a településrendezéssel összefüggő módosításáról szóló 400/2016. (XII.5.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet módosításával, kiegészítésével állapította meg a részletszabályokat.

Építészeti szemléletformáló célt szolgál a települési környezet megjelenését meghatározó jellemzőket és elvárásokat összefoglaló Településképi Arculati Kézikönyv (kézikönyv), amelyet a települési önkormányzat normatív határozat mellékleteként fogad el. A kézikönyv az elfogadását követően megalkotásra kerülő Településképi rendelet alapjául szolgál.

Az elkészített kézikönyvet a jogszabályi előírások szerint határidőben véleményezte a Magyar Építész Kamara, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, és a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság. A véleményekben megfogalmazott észrevételek a kézikönyvbe beépítésre kerültek. A kézikönyv véleményezése céljából megkeresett kulturális örökség védelméért felelős miniszter (Miniszterelnökség) az előírt határidőn belül nem adott véleményt.

A kézikönyv elkészítése társadalmi egyeztetése az önkormányzat képviselő-testületének 10/2017. (VI.30.) Ör. számú, a partnerségi egyeztetés szabályairól szóló rendeletében foglaltaknak megfelelően megtörtént, a partnerektől beérkezett vélemények releváns részei a kézikönyvbe beépítésre kerültek.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy Gecse község Településképi Arculati Kézikönyvét a határozati javaslatban foglaltak szerint elfogadni szíveskedjen.

Gecse, 2017. december 28.

Tisztelettel:

Istenes Gyula
polgármester

Olvastam:

Pfilfné Bagics Judit Elvira
jegyző

1. HATÁROZATI JAVASLAT

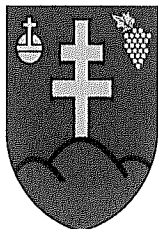
Gecse Község Önkormányzat Képviselő-testülete az önkormányzat Településképi Arculati Kézikönyvét az előterjesztésnek megfelelően elfogadja.

GEÖSE
TELEPÜLÉSKÉPI
ARCULATI
KÉZIKÖNYV
2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	3
2.	A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA	4
3.	ÖRÖKSÉGÜNK	8
4.	TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK	16
5-6.	ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÉS JÓ PÉLDÁK ÉPÜLETEK, ÉPÍTMÉNYEK	21
5-7.	ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÉS JÓ PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK, KÖZMŰVEK, REKLÁMOK, CÉGÉREK	34

„Múltból, jelenből és jövőből van összegyúrva az emberiség. Akik ma élnek, csupán egy nagy folyamatnak részesei... amit ma építész, alkotsz magadnak, abban apáid és nagyapáid vére-verejtéke is benne van. Minden, ami a múltat idézi, otthonosabbá teszi a jelent is.”

*Rónaszegi Miklós
író, szerkesztő*

Tisztelt gecsei Lakosok!

Kedves érdeklődő Építtetők, Tervezők!

Örülök, hogy megtisztelnék bennünket azzal, hogy megtekintik mit is tud nyújtani egy ilyen kis település, mint amilyen a mienk is. Higgyék el nekem érdemes személyesen is ellátogatni hozzánk, mert állíthatom, hogy ritka az olyan vendégszerető lakosság, mint akik itt élnek.

A bakonyi lankák közt megbújó községünkben az elmúlt évszázadok történelme során létrejött házaikon, otthonainkon túl külön is büszkéek vagyunk szőlőhegyünkre, amely szakértők véleménye szerint is vetekedik a cáki, etyeki, asszófői „pincefalukkal”. A szinte érintetlen állapotban megmaradt pincék, présházák jelentős kulturális, és építészeti értéket képviselnek, s hogy ez így fennmaradhatott, a helyi közösség érdeme, a tulajdonosok egészséges értékrendjét, a hely szeretetét tükrözi. Köszönettel tartozunk nekik.

Az alkotó építés elválaszthatatlan kapcsolatban áll az azt befogadó településsel, szűkebb-, tágabb környezetével, szomszédjaival is. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek kölcsönösen megismerik egymást, és harmonikusan viszonyulnak egymáshoz.

Ez a kézikönyv segítség kíván lenni, a település bemutatásával, az általunk fontosnak tartott épített települési környezet értékei megismertetésével, és az útmutató-résszel nyújt - reményeim szerint hasznos - kapaszkodót az építeni szándékozók számára. Bevezeti az olvasót településünk építészeti értékei tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább, ezáltal szervesen csatlakozik településünk közösségéhez. Célja a település karakteréhez illeszkedő, példamutató választási lehetőségek bemutatása, a valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan tovább íródik.

Kérem, érezzék magukénak településünket, közös jövőnk formálásában legyenek Önök is aktív alakítói településünk arculatának.

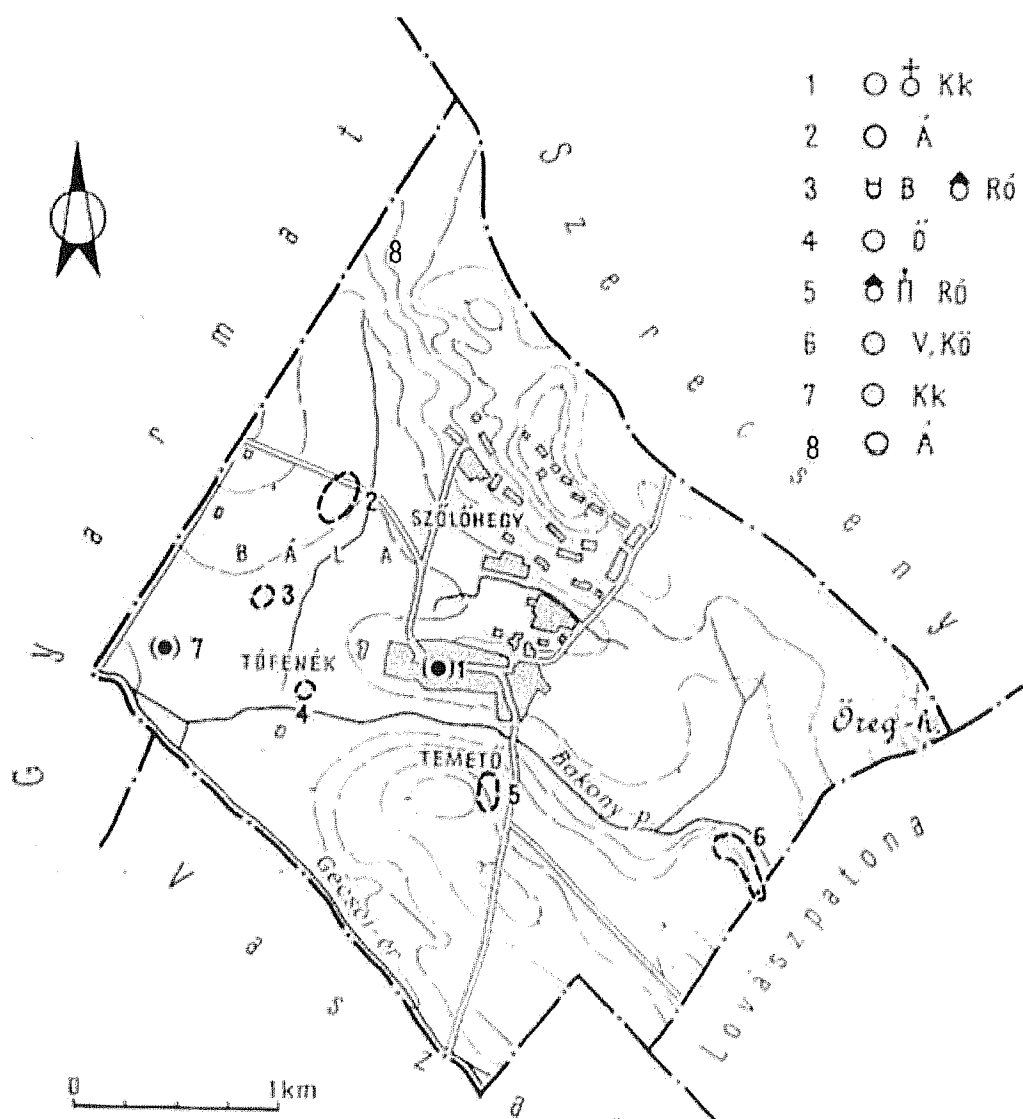
Istenes Gyula
polgármester

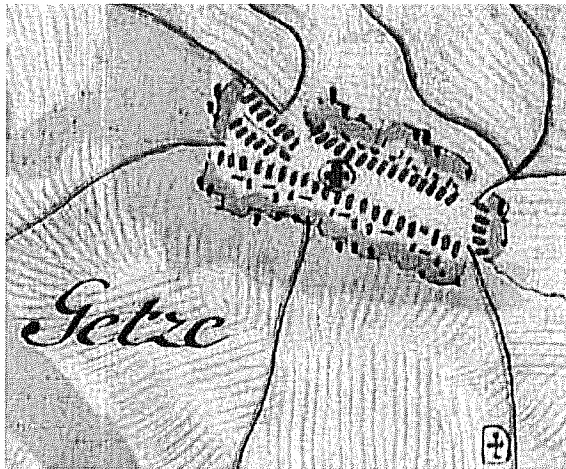
GECSE BEMUTATÁSA

2

A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE, TAJTÖRTÉNETE

A település történelmi múltjáról római és árpád-kori régészeti leletek tanúskodnak. Feltételezhető, hogy a térség már évezredekkel ezelőtt is lakott volt, de az olyan jelentős tájalakító tevékenységek, mint a mezőgazdálkodással együtt járó erdőirtások, mai értelemben csak kis területre korlátozódtak. A község régészeti öröksége eddig nyolc lelőhelyet számlál, melyek egyet kivéve a település külterületén található. A legjelentősebb régészeti lelőhelyei egyrészt a mai község belterületén a római katolikus templom környezetében található (1. sz. lelőhely), ahol a régészeti kutatás a középkori falu területét azonosítja, illetve a település belterületétől nyugatra fekvő Boldai-föld nevű terület (7. sz. lelőhely), ahol a középkori, 1488-tól említett, de mára elpusztult egykori Boldaháza település terült el.

Első katonai felmérés (1782-1785)

A település a mai helyén, a XVIII. században érkezett telepesek által alakult ki újra középkori helyén. A XX. században a mezőgazdasági gépek megjelenésével és folyamatos fejlődésével új lendületet kapott a gazdálkodás. A művelés megváltozásával, újabb területek művelésbe vonásával a tájszerkezet gyökeresen megváltozott, amely hatással volt a környező élőhelyekre, élővilágra is. Ekkor fejlődött ki Gecse a mai, többutcás településsé. Története során központi tere is kialakult a római katolikus templom környezetében. Nagyobb méretű temetője a falutól távolabbi helyen helyezkedik el.

Harmadik katonai felmérés (1869-1887)

Megkeresték a szőlőhegyet a borkereskedők is, de a piaci kofák is gyakran megjelentek felvásárolni a gyümölcsöt, zöldséget. A borból 100 literenként kilenc liter volt a dézsma, egy liter a papi járandóság volt. A megmaradt mennyiséggel szabadon rendelkeztek a gazdák. A falu hegy felé eső részén, a "telepen" az 1950-60-as években kezdtek a lakosok lakóépületeket építeni, melyek során a régi épületet vagy lebontották, vagy megmaradt pince céljára továbbra is.

A település neve személynévből eredeztethető. A középkorban sokan viselték, a Gergely egyik becézett változata. Egy 1240-ben keletkezett oklevél Geceként említi. Urai 1488 és 1554 között a városlödi karthauziak voltak. Ezután a XIX. századig a veszprémi püspök birtoka, majd ezt követően a szombathelyi Papnevelő Intézet kapta meg. A török időkben házáinak kétharmadát felégették, majd teljes lakosságát elhurcolták, de tíz év múltán ismét lakott hely lett. A lakosság szabadmenetelű jobbágyokból állt. A XVIII. század végéig katolikusok laktak, majd az evangélikusok kerültek többségbe. A XVIII. században lakossága közel 700 fő volt. A két világháború között a lakosság 95%-a mezőgazdasági munkás volt, 80%-uk kis- és középbirtokos, 15%-uk pedig napszámoként, aratómunkásként dolgozott a papnevelde és gróf Esterházy Tamás földjén.

Második katonai felmérés (1852-1869)

Legnemesebb kultúrnövényünk, a szőlő 1538 óta terem ezen a tájon. A szelíd dülők során évszázados pincék őrzik elődeink emlékét. Fehér egyszerűségükben sorakoznak szabályos rendben. A viszonylag kedvezőtlen megélhetési adottságok ellensúlyozására volt ott a község határában a 93 kataszteri hold kiterjedésű szőlőhegy, melyet az idős emberek még ma is Kissomlyó néven emlegetnek. Maga a szőlőhegy területe egyébként nagyobb a község belterületénél. Helybeli jobbágyok bírták, szabadon adták vették a szőlőket. Megélhetésükhöz ezen kívül hozzájárult az is, hogy a szőlősorok közé különböző zöldségféléket, valamint gyümölcsfákat ültettek. Az ezek adta termés feleslegét rendszerint gyalog hordták be Pápára a piacra eladni.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Gecse a Bakony nyúlványai és a Kisalföld síkvidékének találkozásánál a Sokoróalja délnyugati részén, a Pannonhalmi borvidék mentén szerényen bújik meg Szerecseny, Vaszar és Gyarmat települések között. Maga a végtelen csend, nyugalom és mindenütt az ember kezemunkája, évszázados szorgalma adja meg az idillikus jelzót a községnek. A lakóterületet nagyrészt extenzív mezőgazdasági területek veszik körül, melyek jellemző művelési ága a szántó, a kisebb területi kiterjedésű gyepek, rétek, valamint a település lakott részéhez észak-északkeletről közvetlenül csatlakozó szőlőhegy, amelyet a korabeli dokumentumok már 1538-ban említettek. A település külterületein kisebb-nagyobb kiterjedésű erdők is találhatóak, a természeti értékek szempontjából is legjelentősebb, egybefüggő erdőterület a település közigazgatási területének Nyugati szélén húzódó közforgalmú vasút mellett, a „Bála”nevű külterületén található. A település táji megjelenését gazdagítja a belterületet délről elkerülő Csíkvándi-Bakony ér, és a Vaszarral közös közigazgatási határon húzódó Gecsei-ér élővízfolyások partjait kísérő fás-ligetes, gazdag növény és állatvilággal rendelkező galéria-növényzet, melyek ökológiai folyosót alkotnak az egyes erdőterületek között.

Gecsén végigsétálva látható, hogy a valamikori egyutcás, - az úgynevezett útifalu típusú települések körébe tartozó - az utcára merőleges, keskeny szalagtelkekből álló településből fejlődött ki a mai, több utcából álló településsé. Főutcájának kiterjedésével kialakult központi terét a római katolikus templom környezetében leljük fel. A kicsiny településen a római katolikus templomtól nem messze egy evangélikus templom is található. A telekosztásokból, az útvezetésekben és a házak telken elfoglalt helyzetéből is kitűnik, hogy az Akácfa utcától délre lévő településrész az ősből, ez a terület szerves-organikus fejlődés során alakult ki. Az Akácfa utcától északra elterülő, a XX. század során beépítésre került terület szabályosabb felosztást követ, telkenként jellemzően egy-egy lakóépülettel. A zömében egyszintes házak által határolt utcák egységes, emberléptékű, harmonikus településképet alkotnak. A Kossuth Lajos és a Dózsa György utcákban jellemzően utcavonalas, az utcai telekhatárra kiépült beépítéseket figyelhetünk meg. Az Akácfa utca, Rákóczi Ferenc utca, Ady Endre utca, Jókai Mór utca jellemzően előkertes beépítésűek, az előkertek növénykiültetései kedvezően járulnak hozzá az utcai zöldfelületek településképi megjelenéséhez. A település épületeinek nagy részét a XIX. XX. században épített, vagy átépítéssel létrejött, földszintes házak alkotják, gyakran kontyolt nyeregtetővel vagy sátozottetővel, melyek közül azonban sok őrzi még hagyományos elemeiben az egykor jellemző, pa-

raszti egyszerűségében is igényes építészeti stílust. A házak között látható még néhány barokk, illetve eklektikus stílust tükröző, az 1800-as évek végén, 1900-as évek elején épült épület. A település köztéri alkotásai közé tartozik a Kossuth Lajos utcában, a polgármesteri hivatal előtt álló, 1932-ből származó I. világháborús emlékmű, illetve a Bem utcában 1990-ben felállított II. világháborús emlékmű, továbbá a 2000-ben emelt szerényebb, parkosított környezetben elhelyezett Millenniumi emlékmű. A település szépen rendezett temetője a falutól kissé távolabb, a vaszari út mellett helyezkedik el, amelynek több, különböző fafajokból álló növényzete méltóságteljes hangulatot teremt. Mintegy két tucat régebbi, homokkőből faragott sírjele a vidéken egykor szokásos, nagyméretű keresztel koronázott síremléket jelent. A legrégebbi sírjelen az 1870-es évekből való halálozási évszám olvasható. A település jó zöldfelületi adottságokkal rendelkezik, a megfelelően széles közterületeken több méteres ültetési sáv áll rendelkezésre, mégha ez a sáv a Dózsa György utcában a legszűkösebb is. A település köztéri fasorainak kialakításánál gyakori a kis méretű gyümölcsfák alkalmazása. Az alacsony gyümölcsfákból (szilva, meggy, alma) álló fasorok mellett dió, berkenye jelenik meg a zöldfelületben. Egyenként, vagy kisebb szakaszokban hárs, hegyi juhar, vadgesztenye és fehér fűz teszi változatosabbá a fasorokat. A legszebb ilyen jellegű fasorokat a Rákóczi Ferenc utcában találjuk, de a Kossuth Lajos és a Dózsa György utcában is dekoratív szakaszok láthatók. A település másik fő ültetett növénycsoportja túlevelű örökzöldekből áll. Főként a tuják, a hamisciprusok dominálnak, de néhol a fenyők is megjelennek.

ÉPÍTÉSZETI HAGYATÉK

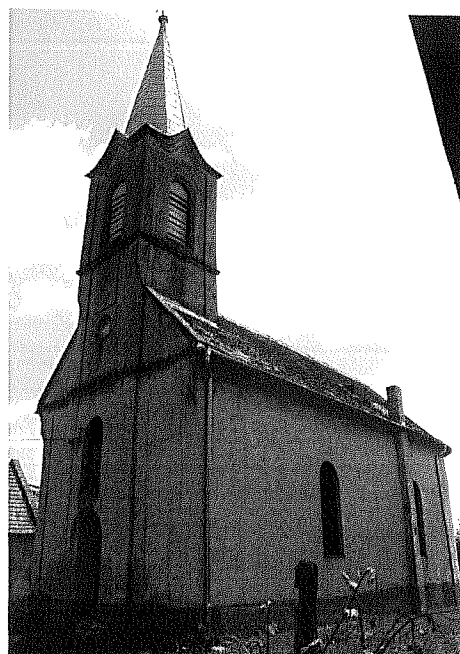
A település bár világörökségi helyszínnel nem büszkélkedhet, és országos védelem alatt álló műemlék épület sem található itt, de a község hagyományos építészete még őrzi a dunántúli építészeti-kulturális örökség értékeit. Az utcákon sétálva még több, homlokzati megjelenésükben barokk vonásokat tükröző, macskalépcsős oromfallal díszített épületet láthatunk. A település építészeti emlékei az elmúlt évszázadokban átépültek, napjainkban a legrégebből datálható épületek az 1800-as évek végéről származnak. Az átépült házak közül több is őrzi még egy-egy elemében az egykor jellemző építészeti stílust. A régebbi épületeknél jellemző a téglából való építkezés, amely a vakolt, vakolatdíszekkel ellátott homlokzatokkal rangos utcaképet eredményez. A házak jellemzően egymenetesek, 6-8 m szélességűek, az udvari fronton időnként árkados, vagy már beépített tornácok találhatóak.

HELYI VÉDETT ÉPÜLETEK ÉS ÉPÍTMÉNYEK, SÍREMLÉKEK, EMLÉKMŰVEK

A Római katolikus templom helyén egykoron Boda község temploma állott. A következőt 1760-ban Festetich Ferenc építtette, de azt az épületet 1884-ben lebontották, mert kicsinek bizonyult. A mai templomot a Somogyi család tagja, gróf Wallis Gyuláné, Somogyi Ilona építtette Szent Margit tiszteletére. Klasszicista szószéke és örökmécsese van, míg fa- és üvegcsillárja, valamint úrmutatója barokk stílusú. Az épület egyhajós, homlokzati toronnyal épült. Bejárata kosáríves záródású, felette egy nagyméretű, íves formájú, és két egymás mellett elhelyezkedő, kisméretű, hosszúkás formájú ablak. A harangtorony alatti homlokzatrész háromszögben végződik. Harangtoronyán íves formájú ablak. A toronysisak hatszögletű gúla alakú, cserépborítású, alul csipkeszerű kiképzésű. Tetején latin kereszt. A templom előtt egy kisebb park, és magas talapzaton álló feszület található.

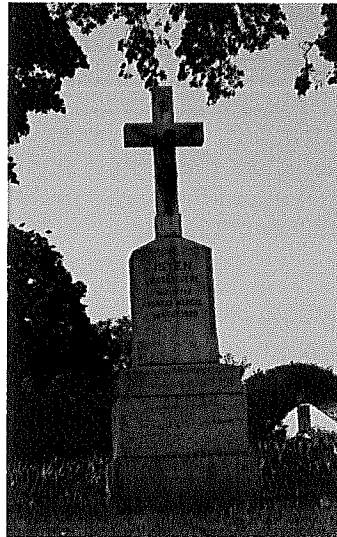
Az evangélikus templom 1787-1788 között épült, az iskola épületével együtt. A torony homlokzatán látható emléktábla szerint 1887-ben átalakították. A késő barokk stíluselemeit viseli. Egyhajós, tornya a főhomlokzatról kissé kiemelkedik, függőlegesen párkányzatok tagolják. Homlokzata visszafogott, csupán falsávok díszítik. Bejárata kosáríves záródású, felette íves formájú, tornyának középső mezőjében kör alakú, a harangtoronyon íves formájú ablak. Hatszögletű, gúla alakú, bádorborítású, toronysisakja alatt háromszöglet formáló párkányzat, tetején kettős kereszt látható. A templomot kerítéssel elkerített templomkert veszi körül.

<
Kőből faragott feszület a Római katolikus templom előtt. Klasszicista stílusú, fém Krisztus alakkal. Oltárszerű talapzatán vésett-festett felirat: „Isten dicsőségére emeltették a hívek adakozásából 1879”.

>
Kőből faragott útszéli kereszt a településre vezető vaszari (8305 sz.) közút mellett. Neobarokk stílusú, kőből faragott Krisztus alakkal, Oltárszerű talapzatán vésett felirat: „Dicsértessék a Jézus Krisztus”. Épült 1936-ban.

<
Kőből faragott feszület a szőlőhegy középső „hegykapujában”, az 1108 és 1118/2 hrsz-ú utak kereszteződésében. Neogót stílusú, fém Krisztus alakkal. Oltárszerű talapzatán vésett-festett felirat: „Isten dicsőségére emeltette Farkas Wendel és neje 1920”.

A temető három síremlék panteonja. A legkorábbi évszámot viselő sírjelei az 1870-es évekből valók. A régebbi síremlékek feliratai szerint készítők a környék, elsősorban Pápa város kőfaragóinak soraiból kerültek ki.

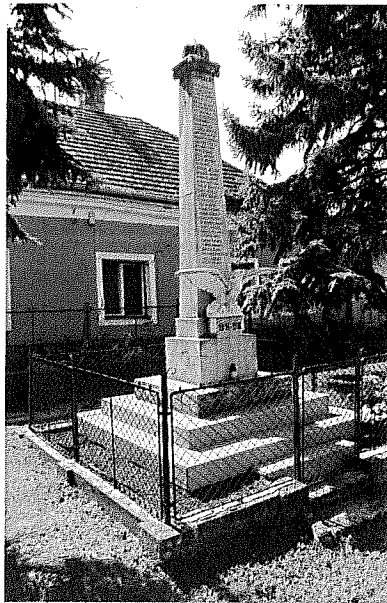
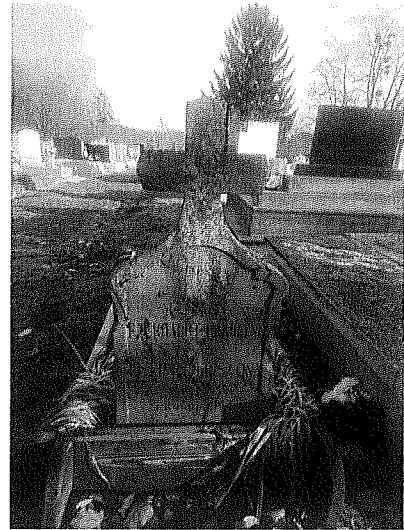

< Ezen a helyen nyugszik Eberhardt Károly (1825-1906) nyugalmazott olasz királyi tábornok, 1848-as honvéd százados, a Magyar Katonai Érdemrend Keresztje kitüntetés birtokosa, és több jeles külföldi rend lovagja.

>

Felesége
Eberhardt Károlyné,
szül.: Fischner Krisztina
(1821-1890) síremléke.

< Emlékmű az I. világháború áldozatainak neveivel. Lépcsős kiképzésű talapzatán kőből faragott obeliszk, tetején a Szent Korona, lábadata előtt kiterjesztett szárnyú turulmadár, a lábai alatti táblán az 1914-1918-as felirattal. Az emlékművet alacsony, dróthálós acélkerítés veszi körbe. Az emlékmű 1932-ben készült.

>

Emlékmű a II. világháború áldozatainak neveivel. A lépcsős kiképzésű műkö talapzatára állított posztamentesen fekete márvány tábla, vésett feliratokkal. Az emlékművet alacsony, festett acélpálcás kerítés veszi körbe. Az emlékmű 1990-ben készült.

>
Milleniumi emlékmű a Millenium parkban. Sötétszürke kőből falazott, ferde tetejű hasáb, rajta fekete márvány tábla. A tábla vésett felirata: „MILLENIUM 2000” Az emlékmű parkosított környezetében fák és örökzöld növények, továbbá két zászlótartó rúd helyezkedik el.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÜLETEK
TERMÉSZETI, TÁJI EMLÉKEK

LAKÓÉPÜLETEK

A Dózsa György u. 9. szám alatti lakóház vakolt falazata fehérre meszelt, lábazata világosszürke színű. Délkeleti oldalán, az udvarra néző oldala előtt végigfutó falazott oszlopos tornác, hátsó homlokzatához gazdasági épületek csatlakoznak. Tetőformája oromfalas nyeregtető, héjazata kerámia tetőcserép, udvari tetőfelületén három padláslyukkal. Oromzata téглаépítésű, macskalépcsős kialakítású, cseréppel kirakott vakolatpárkánnyal. Utcafrontján két faablak és a tornácra nyíló fa ajtó. Széles, tömör udvari kapuját téглаépítésű, a homlokzathoz hozzáépített, magas falazatú oszlop határolja.

A Kossuth Lajos u. 20. szám alatti lakóház falazata fehérre meszelt, lábazata sötétebb, szürkés színű. Északkeleti oldalán, az udvarra néző oldala előtt végigfutó falazott oszlopos, boltíves tornác, hátsó homlokzatához gazdasági épületek csatlakoznak. Tetőformája oromfalas nyeregtető, héjazata kerámia tetőcserép, udvari tetőfelületén három padláslyukkal. Oromzata téглаépítésű, az oromháromszög alatt cseréppel kirakott vakolatpárkány. Utcafrontján két, füleskerettel ellátott fa ablak, és a tornác befalazott, vakolatkeretes ajtónyílása. Az épület előtti kis előkertet alacsony lábazatos vaskerítés és magas falazatú oszlopokkal körülvett vaskapu határolja.

A Kossuth Lajos u. 25. szám alatti evangélikus parókia és volt evangélikus iskola az evangélikus templom mellett helyezkedik el. Alaprajzát tekintve L alakú, kétsoros hosszúház, különbejáratú helyiségekkel. Téglából épült falazata fehérre vakolt, szürke színű lábazattal. Tetőformája az utcai szárnyon kontyolt tető, héjazata kerámia tetőcserép, utcára néző oldalán két padláslyukkal. Utcafrontján hét fa ablak. Utcáról nyíló, cserépfedésű elő-építményes bejárata az épület rövidebbik oldalán helyezkedik el.

A Kossuth Lajos u. 40. szám alatti lakóház erősen hiányos vakolata sárgára meszelt, lábazata sötétebb, szürkés színű. Tetőformája az utcával párhuzamos gerincű nyeregtető, héjazata kerámia cserép, utcára néző tetőfelületén két padlásszellőzővel. Utcafrontján négy, osztott szárnyas fa ablak helyezkedik el. Keskeny oszlopokkal határolt széles, tömör vaskapuja közvetlenül a homlokzathoz csatlakozik. Az utcakép laza sorházas beépítésű, a házak hossziránya megegyezik az utcával, széles frontjukkal fordulnak kifelé, rövid oldalakkal nem érintkeznek.

A Kossuth Lajos u. 44. szám alatti lakóház falazata fehérre meszelt, lábazata sötétebb, szürkés színű. Tetőformája az utcával párhuzamos gerincű kontyolt nyeregtető, héjazata bádgtető, utcára néző tetőfelületén két padláslyukkal. Utcafrontján négy fa ablak. Széles vaskapuja közvetlenül a homlokzathoz csatlakozik. Az utcakép a zártsorúsodás jeleit mutató beépítésű, a házak hossziránya megegyezik az utcával, széles frontjukkal fordulnak kifelé, rövid oldalukkal nem érintkeznek.

A Kossuth Lajos u. 46. szám alatti orvosi rendelő eredetileg lakóház volt. Falazata fehér színűre vakolt, lábazata vörös színűre festett. Tetőformája 'L' alakú kontyolt nyeregtető, héjazata kerámia tetőcserép. Utcafrontján a három, osztott szárnyas fa ablak mellett Kossuth Lajos emléktáblája látható. A telek áttört bejárati kapuja közvetlenül a homlokzathoz csatlakozik. Az utcakép a zártsorúsodás jeleit mutató beépítésű, a házak szélesebbik frontjukkal fordulnak kifelé, rövid oldalukkal nem érintkeznek.

Az Arany J. u. 2. szám alatt látható egykori kúria épület a község szélén lévő egykori major területén áll, földszintes, részben alapincézett, romantikus stílusú épület. Már 1792-ben a szombathelyi szeminárium birtokaként említik, és az államosításig nincs is változás. Építése vagy átalakítása az 1870-es évekre tehető. Feltehetően ispánház volt. Az 1950-es évektől a Vasvári Hunyadi Tsz telepe volt, ma a község művelődési házának és könyvtárának ad otthont.

A Rákóczi Ferenc u. 14. szám alatti lakóház falazata fehérre vakolt, lábazata sötétebb, szürkés színű. Az épület hátsó homlokzatához gazdasági épületrész csatlakozik. Tetőformája oromfalas nyeregtető, héjazata kerámia tetőcserép, udvari tetőfelületén két padláslyukkal. Oromzata téglaparkány, az oromháromszög alatt cseréppel kirakott vakolatpárkány. Utcafrontján két, szürkére festett vakolatkerettel ellátott ablak, és homlokzati vakolatdísz. Az épületet és az udvart alacsony falazatra támaszkodó drótkerítés és vaskapu határolja. Utcai homlokzata előtt keskeny előkert, amely a régebbi hagyományokat őrző előkertes utcaképre utal.

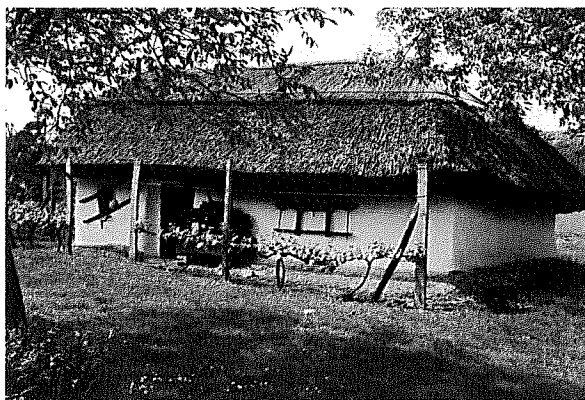
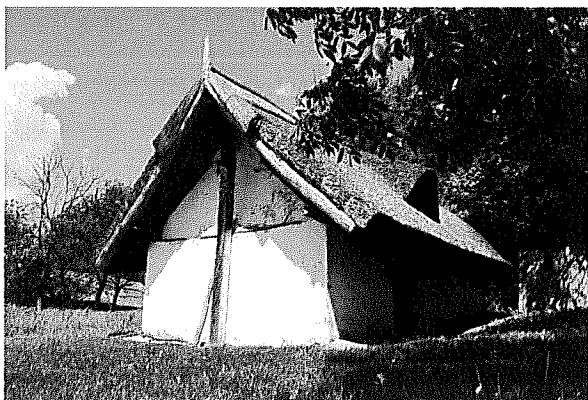

A Rákóczi Ferenc u. 28. szám alatti lakóház homlokzata fehérre meszelt, lábazata sötétebb, szürkés színű. Tetőformája kontyolt nyeregtető, héjazata kerámia tetőcserép, udvarra néző tetőfelületén két padlásszellőzővel. Utcai ablakai felett vakolt szemöldökpárkány, amely klasszicista jellegű vakolt díszítménnyel kapcsolódik az ablak vakolt szalagkeretezéséhez. Az épület hátsó homlokzatához gazdasági épületrész csatlakozik. Utcai homlokzata előtt keskeny előkert található, mely a régebbi hagyományokat őrző előkertes utcaképre utal.

SZŐLŐHEGYI PINCEK

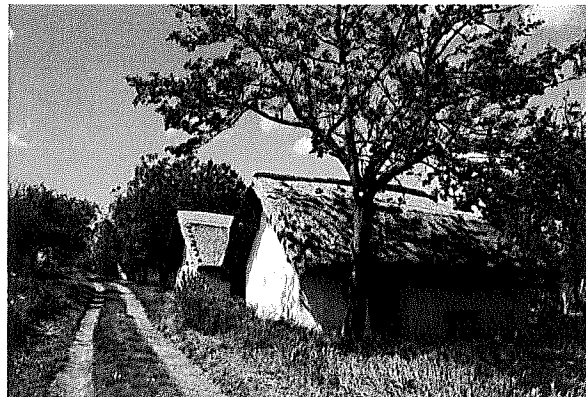
Településképi szempontból kiemelkedően értékes a község határában elterülő szőlőhegy, ahol a kellemes táji környezetben több régi, nádfedeles pince-présház is megőrződött. Évszázados pincék sora áll itt, falukat a kiásott földből emelték, tömték. A szőlőt a pincékben munkálják el, szinte minden szőlőtulajdonosnak van pincéje. Építészeti kiképzésük a rendeltetésükből fakadt, általában két részből állnak: a külső pince többnyire nyitott padlású, a belsőnek van padlása, ezen tartják a szénát, gyümölcsöt.

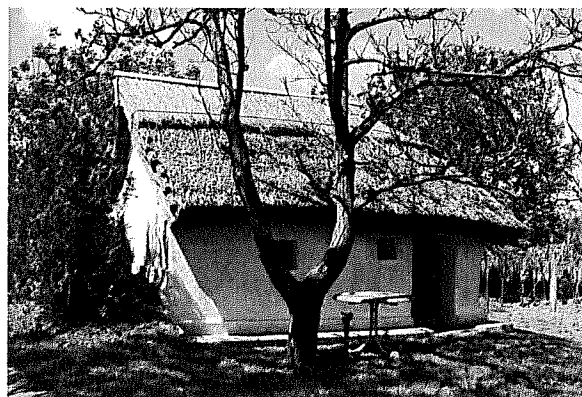
A külső rész szolgál a szőlő feldolgozására, itt áll a prés, a daráló, itt borozgatnak, őriznek minden szőlőben használatos szerszámot. Kis pad is van itt, egy fölállított hordó szolgál asztalként, rajta üvegpoharak, melyek a bortól időnként már opálosak. A pince belső része a „szentély”, itt tárolják a bort, ászokfán állnak a hordók, itt lógnak a hébérek, üvegből is, lopótökből készítettet is használnak.

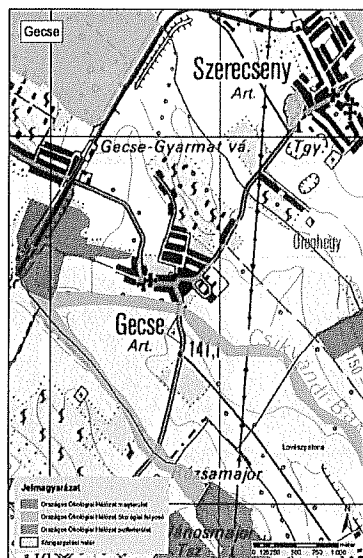
A pincék arculata más és más. A bejárati ajtóik egykor szeg nélkül készültek faszegecsekkel, fazárral együtt. A pincéket szüret előtt megsározták, majd fehérre meszelték. Falaik mára már kissé megsüllyedtek, magas küszöbük ívesre kopott, évszázados múltat idéznek. Az utókor gondos keze ápolja évről évre, mint egy emléket, amit az ősök hagytak ránk. A pincesorok szép rendje szabadtéri néprajzi múzeum benyomását kelti.

Egyik-másik kis pincéből szép kis nyaraló lett, hiszen a szőlőhegy egy része elektromos árammal és vezetékes ivóvízzel is ellátott, ezáltal szinte teljesen komfortossá tehetőek voltak az itt található pincék. Az utak gondozottak, igaz a nagy zivatarral járó felhőszakadások után mindig akad javítani való a víz által kimosott részekben.

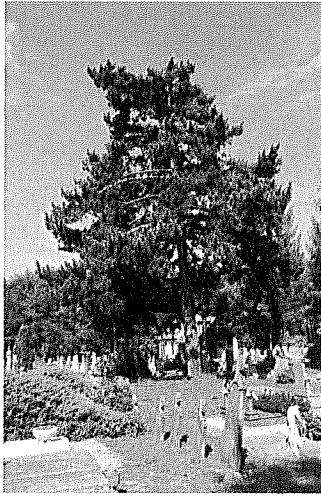
TERMÉSZETI, TÁJI ÉRTEKEK

A település természeti örökségének értékei között országos jelentőségű Érzékeny természeti terület, illetve európai jelentőségű Natura 2000-es terület nem található, de a „Bála” területén elhelyezkedő erdőterület az országos ökológiai hálózat magterületei és részben annak puffer övezetei közé tartozik. A Csikvándi-Bakony ér, és a Gecsei-ér élővízfolyásait kísérő természetes növénytársulások és természeti élőhelyek a magterületek összeköttetését biztosító ökológiai folyosót képeznek. A település nyugati határán futó vasút melletti terület részén tájképvédelmi szempontból kiemelendően kezelendő terület.

A település területén több idős, karakteres megjelenésű fa is található, amelyek a zöldfelületek részeként településképi szempontból értékes elemei a településképnek. A Kossuth L. utca és Vasút utca kereszteződésében elhelyezkedő zöldfelületen álló tartószerkezet a tájegységen is kedves vendégként kezelt - hazánkban természetvédelmi szempontból a fokozottan védett madárfajok közé tartozó - fehér gólya (*Ciconia ciconia*) fészkelőhelyének biztosít helyet.

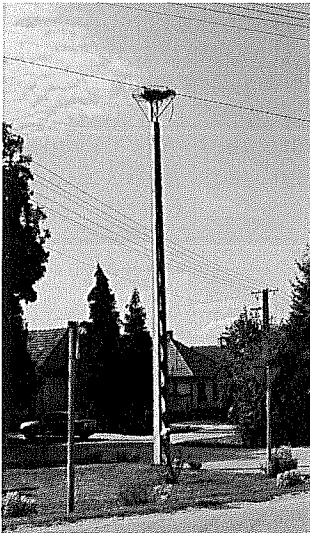

Idős feketefenyő
(*Pinus nigra*)
a temetőben

<

>
Idős vadgesztenye
(*Aesculus hippocastanum*) a
polgármesteri hivatal kertjé-
ben

Gólyafészek a Vasút utca és a
Kossuth Lajos utca kereszte-
ződésében

<

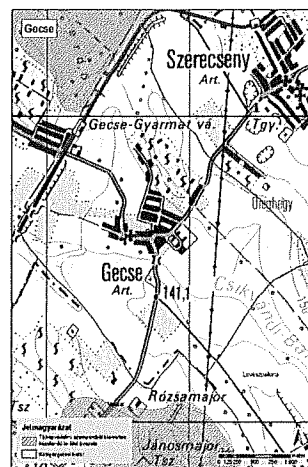
>
Koros kislevelű hárs
(*Tilia cordata*)
a sportöltöző mellett

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK GECSÉN

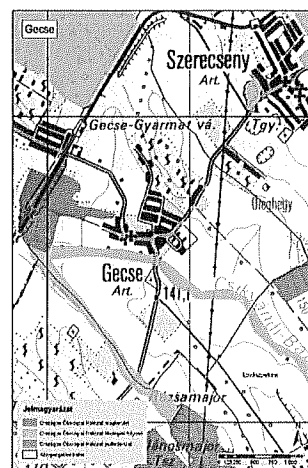
4

Gecse község közigazgatási területét a következő eltérő karakterű, településképi szempontból meghatározó területekre osztottuk: *Történelmi településrész, Átalakuló településrész, Szőlőhegyi településrész, Gazdasági településrész, Mezőgazdasági településrész, Erdők településrész, Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület, Országos ökológiai hálózat terület.*

A belterület központi része a történelmi településrész. E területhez északról csatlakozóan alakult ki a település újabb, néhány évtizedes múltra visszatekintő, átalakulóban lévő településrésze. A külterület egyik meghatározó településrésze a belterülethez északról közvetlenül csatlakozó szőlőhegy területe. A gazdasági településrészek közül a nagyobbak az egykori termelősövetkezet telephelyei területén helyezkednek el, a kisebb kiterjedésű, a település üzemeltetését szolgáló területek a Szerecsenyre vezető közút keleti oldalán találhatók. A település külterületének legnagyobb kiterjedésű részét a mezőgazdasági területek alkotják. A település külterületén elszórtan megjelenő, önmagukban is természeti értéket képviselő erdők - melynek legkiterjedtebb egybefüggő területe az országos ökológiai hálózat puffer- és magterülete is - területei mellett természeti értékekben gazdag területként számontartott még a Csíkvándi-Bakony ér és a Gecsei-ér élővízfolyásait kísérő természetes növénytakarások és természeti élőhelyek sávjai mint ökológiai folyosók.

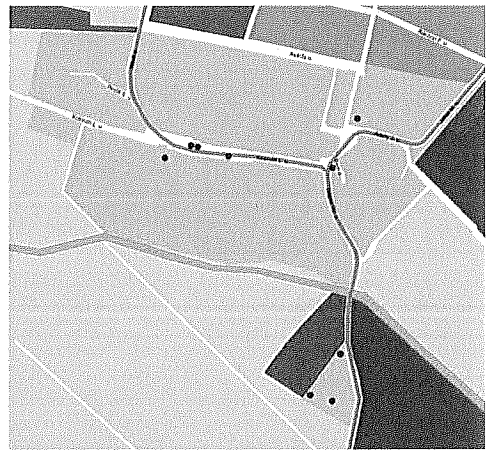
Tájképvédelmi szempontból
kiemelten kezelendő terület

Országos ökológiai hálózat
terület
(pufferterület, magterület,
ökológiai folyosó)

TÖRTÉNELMI TELEPÜLÉSRESZ

A település Arany János utca - Bem utca - Dózsa György utca - Kossuth Lajos utca - Petőfi Sándor utca - Vasút utcai telkei által alkotott történelmi településrésze jellemzően szalagtelkes településrész, ahol történelmileg oldalhatáron álló beépítések alakultak ki, az utcáfronti telekhatárra kiépült épületekkel. A terület beépítései az itt élők igényeinek megfelelően, több helyen laza zárt sorú beépítéssé fejlődtek az idők során. Az oldalhatáron álló épületeket a lakók gyakran az utcai telekhatárral párhuzamos épülettömegekkel egészítették ki, 'L' alaprajzi tömeget formálva, helyet biztosítva az épület újabb lakóhelyiségének. Néhány épület az eredeti tömegformálásában őrződött meg, különleges módon képviselve a korábbi időszak építészeti hagyományait. A településrészen található templomok, világháborús- és Millenniumi emlékművek helyi építészeti értéként védelemben részesülnek. A településrész karaktere az átépítések, az egyes régi épületek elbontását követő újabb beépítések hatására vegyes utcaképet mutat.

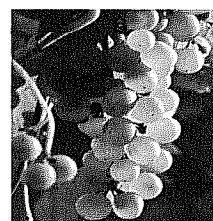
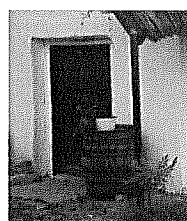
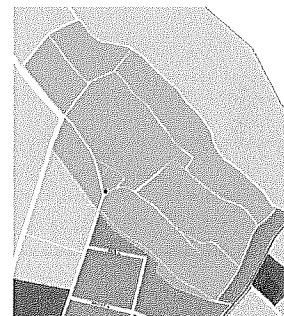
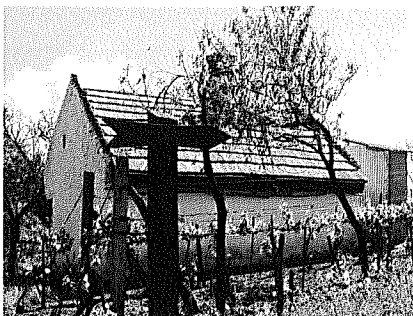
ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRSZ

Az Akácfa utca - Rákóczi Ferenc utca - Ady Endre utca - Jókai Mór utcák telkei által alkotott területen a régi, esetleg összevont, vagy újonnan kialakított - a történeti településrész telkeitől általában kisebb területnagyságú - telkeken a terület XX. századi beépülése során szintén jellemzően oldalhatáron álló beépítések alakultak ki, gyakran típusterv felhasználásával épült, földszintes, sáttortetővel fedett lakóépületekkel. A lakóépületekhez sok esetben az épülettel egybeépült kiszolgáló épületrészek kapcsolódnak. A telkek beépítéseinél az utcai oldalon virágágyásokkal, növényekkel beültetett kis előkertek színesítik az utcaképet. A Rákóczi Ferenc utcában néhány régebbi, a XX. század első feléből származó épület is található. A terület településképi karaktere viszonylag egységes, azonban az épületek energetikai célú felújításai, állagkorszerűsítései hatására átalakulóban van.

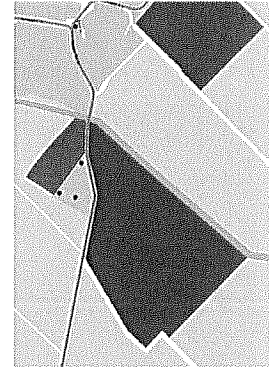
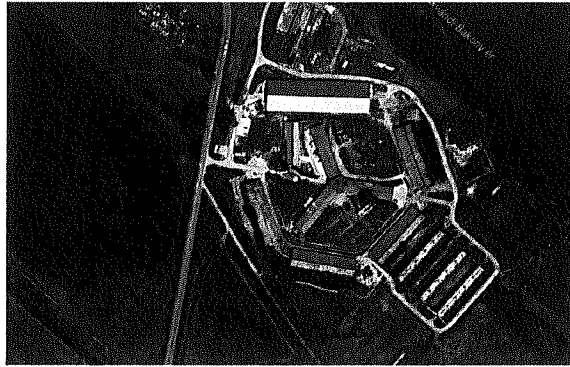
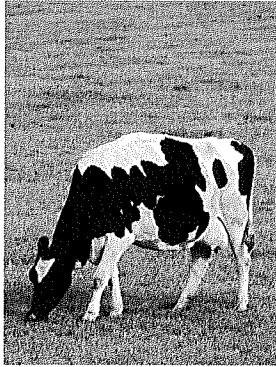
SZŐLŐHEGYI TELEPÜLÉSRSZ

A történelmi és az átalakuló településrészek fölé magasodó dombon elterülő településrész telekszerkezete és úthálózata sajátos, mozaikos településszerkezetet alkot, a rétegvonalakon futó keskeny dűlőutakkal, és jellemzően keskeny, lejtő irányú szalagtelkekkel. Az általában szőlő-, vagy gyümölcsös műveléssel hasznosított telkeken az épületek jellemzően oldalhatáron állóan, vagy a telekhatártól „csurgó-távolságra” épültek, az úttól csak néhány méteres előkert megtartásával. A telkek bekerítése a területen nem jellemző, csak az állandó helybenlakásra használt épületeknél alakult ki a telek bekerítésének szokása.

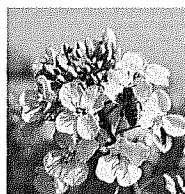
GAZDASÁGI TELEPÜLÉSRESZ

A településen néhány, egymástól térben is elkülönült gazdasági terület található a Vaszar-Szerecseny közötti közúttól keletre elterülő, egykori termelészövetkezeti területeken, a településüzemeltetéssel, illetve a nagyüzemi mezőgazdasággal, állattartással kapcsolatos telkeken. Ezek a területeken jellemzően szabadonálló beépítéssel elhelyezett, a lakóterületek épületeinél nagyobb tömegű, csarnok jellegű épületek épültek, a bennük folyó üzemi technológia térigényeinek megfelelően. Az egyes területeken a telken belüli fás, cserjés növényzetnek nemcsak az esetlegesen keletkező bűz, zaj, vagy por kedvezőtlen hatásainak megakadályozása szempontjából, hanem takaró hatásuk által településképi szempontból is nagy jelentőségük van.

MEZŐGAZDASÁGI TELEPÜLÉSRESZ

A település külterületeinek legnagyobb arányú tájhasználati módja a szántóföldi művelés. A nagy egybefüggő, homokos-vályog talajú parcellákon folytatott mezőgazdálkodás változatos kultúrnövényei, a búza, kukorica, napraforgó, repce vagy lóhere, az év különböző időszakában szemet gyönyörködtető színekavalkádot tudnak eredményezni. A parcellákat határoló, rövidebb-hosszabb egybefüggő fasorok, és kisebb-nagyobb kiterjedésű fás területek - azon túl hogy élő-, és búvóhelyet jelentenek a környék madarainak és vadállományának, továbbá csökkentik a földterületeket érő szél erejét, miáltal kisebb lesz a párolgás és javul a vízháztartás is - a település táji megjelenését is kedvezően befolyásolják.

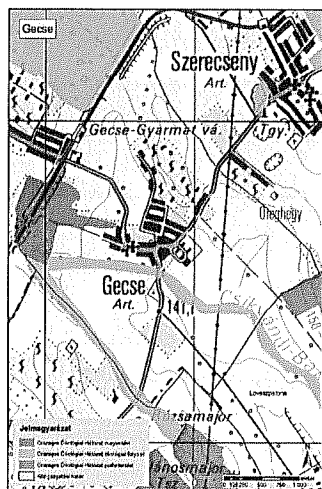
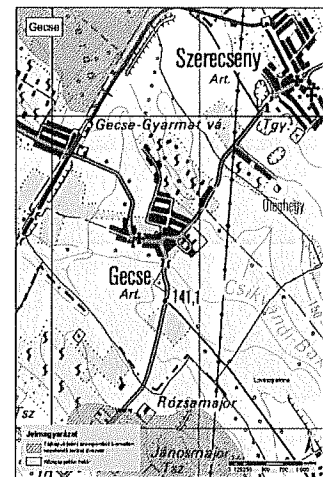
ERDŐK TELEPÜLÉSRESZ

A település történelme során az itt megtelepült lakosok a korábbi természetes erdős, lápos, vízfolyásokkal szabdaltnak vidéket a mezőgazdálkodás érdekében fokozatosan átalakították. A külterületen meglévő erdők ma már nem alkotnak nagy, egybefüggő erdőségeket, az erdőtársulások között a nyárfából, akácokból álló puha- és keményfaligetek, a gyertyános kocsányos tölgyesek és a cseres tölgyesek említhetők, de megjelenik helyenként a fenyő is. Az erdőterületek legjelentősebb, és figyelmet érdemlő természeti adottságai miatt a hazai ökológia hálózat magterületei és pufferterületei közé tartozó tagja a település nyugati határszélén elterülő „Bála” nevű területen található, amely a szántók közé beékelődve egészen a belterület határig benyúlik. A település belterületének keleti felén a Vaszar-Szerecseny közötti közút mellett, a Vasút utca-Akácfa utca-Ady utca által közrefogott területen, vagy a temető nyugatról határoló, szigetszerűen megjelenő erdőfoltok a lankás vidék táji-, településképi karakterének meghatározó elemei.

TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TELEPÜLÉSRESZ

A település nyugati határán futó közforgalmú vasút mellett közvetlenül elnyúló területen - a szomszédos Gyarmat községben található erdőterület Szerecseny felé eső, Gecse-re is átnyúló kis részén - található, és leginkább a vasút területét érintő erdősáv a beépítetlen külterület tájképi egységét erősíti, ezért tájjellegként megőrzendő táji elem.

ORSZÁGOS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT TELEPÜLÉSRESZ

A „Bála” nevű külterületi településrész erdőterülete országos jelentőségű természetes és természetközeli élőhely. Fennmaradása, és az elkövetkezendő generációk számára való megőrzése érdekében az országos ökológiai hálózat részét képezi, annak magterületét és pufferzónáját alkotja. A Csíkvándi-Bakony ér és a Gecsei-ér élővízfolyásait kísérő természetes növénytársulások és természeti élőhelyek sávjai az egymással szomszédos települések országos ökológiai hálózati elemei közötti ökológiai kapcsolatok zavartalan működését biztosító területeket, ökológiai folyósókat képeznek.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÉS JÓ PÉLDÁK

ÉPÜLETEK, ÉPÍTMÉNYEK

5-6

ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK:

Arra a kérdésre, mitől szép egy ház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építésszek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Az útmutató fejezetben néhány jó példával is illusztrálva szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

ANYAG ÉS SZÍNHASZNÁLAT, TETŐFEDÉSEK

A település épületeinek anyag és színvilága esetében megfigyelhető a mérték-tartó illeszkedés. Településképi szempontból az új épületek építésénél, vagy a meglévő épületek felújításánál a környező épületek színvilágához történő illeszkedés a kívánatos. A homlokzatok színezéséhez jellemzően a fehér, vagy a természetben is előforduló, az úgynevezett földszínek (palaszürke, földbarna, agyag vörös, okkersárga, halványzöld) tört, pasztell árnyalatainak használata javasolt. A nyílászárók esetében a homlokzat színétől eltérő, a földszínek sötétebb árnyalatai is felhasználhatóak, fontos hogy a homlokzat színével harmonizáló legyen.

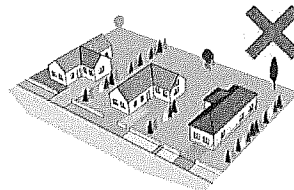
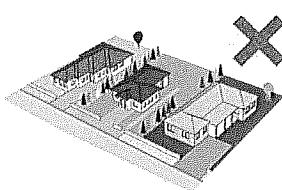
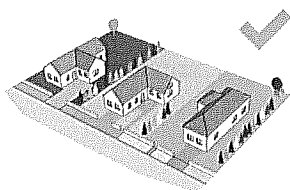
Példaértékű épület-felújítás a történelmi településrészben, hagyományos színvilággal, a homlokzati vakolatdíszekre, oromfali párkánytagozatra is kiterjedő figyelemmel.

A tetőfedések esetében szintén a természetes anyagok (agyagcserép, nád) használata a követendő. Az egyszerű rajzolatú, klasszikus hódfarkú vagy egyenes vágású kerámia tetőcserepek letisztult, nyugodt karaktert kölcsönöznek az épületnek, ellentétben a túlhangsúlyozott, nagyhullámos, nagyméretű cserepekből vagy egyéb, nem természetes anyagokból álló tetőfedésekkel.

Az épületek esetlegesen alacsonyabb hajlásszögű, kiegészítő tetőfelületein alkalmazunk matt színű, korcolt lemezfedést. Kerüljük a feltűnő és kirívó színek használatát, a ma gyakran divatosnak tűnő erőteljes, rikító színű homlokzat és tetőfedések kialakítását, hiszen az épületet nem néhány hónapra, évre, hanem gyakran évtizedekre, generációk sorára építünk. A gondosan megválasztott, egymással harmonizáló színek felöltöztetnek.

Egyszerű, építészeti letisztult gazdasági épület a szőlőhegyen, jó arányú épülettömeeggel, jó arányú nyílászárókkal, harmonikusan összeválogatott hagyományos anyagokkal és színvilággal.

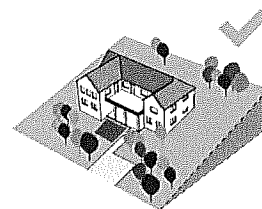
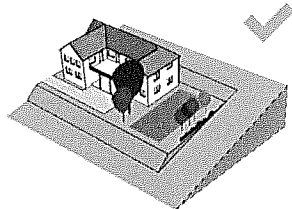
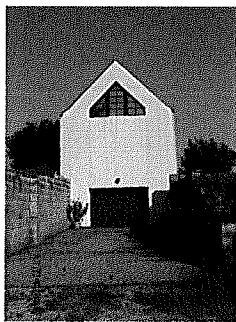

TEREPALAKÍTÁS

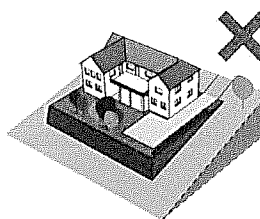
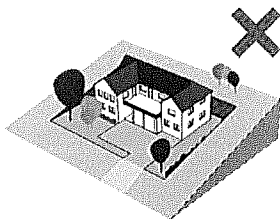

Átgondolt, modern stílusú épület-átalakítás a szőlőhegyen, mértéktartó módon megoldott terepre illesztéssel. Jó példa.

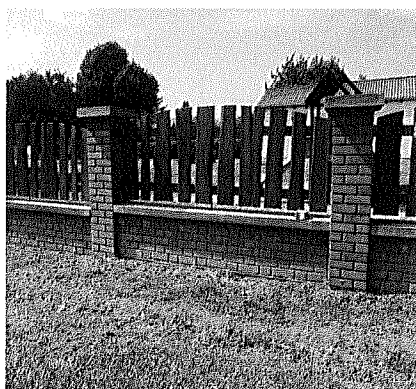
A lakóterületek telkeinek domborzata jellemzően közel sík terepfelszínnel rendelkezik, a házak építésénél erősen lejtős telkekre általában nem kell számítani. A szőlőhegyi lejtős telkekre kerülő épületek terepre illesztésénél törekedni kell a lehető legkevesebb föld megmozgatására. Jó a terepalakításnál a ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telkek, kevés földet kell megmozgatni. Kiváló megoldás továbbá, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezettel jó, a földmunka minimális.

Nem elfogadható az épület földbevágása. Az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem elfogadható továbbá az épület teljes kiemelése sem, hiszen így a ház egy feltűnő platóra kerül, hivalkodóan kiemelkedik a szomszédai, és a környező növényzet, fák közül.

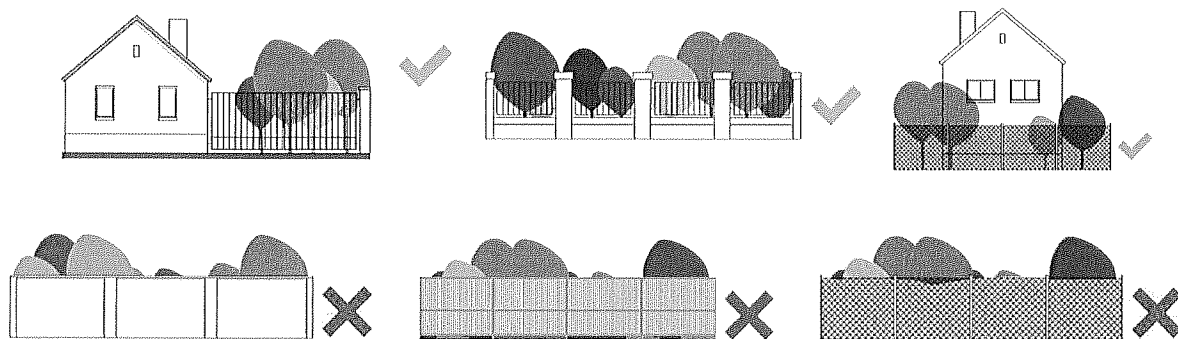

KERÍTÉSEK

Jó példaként szolgáló kerítés kialakítás a történelmi településrészben. Anyaghasználata, színvilága a településen hagyományosnak tekinthető.

A településképp meghatározó elemei a kerítések is. A történelmi településrész zártorsódást mutató részein a tömör kerítések és kapuk kialakítása elfogadható. Anyaguk lehet fa, kő, nyersen maradó téglala, vagy vakolt felületű is. Kerüljük a burkolatként alkalmazandó vékony kölapok használatát. A település többi, településképi szempontból meghatározó részén az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak. Szép megoldás lehet a fa oszlopok vagy alacsony lábazatra falazott pillérek közötti fa lécekkal, egyszerű fém pálcákkal vagy kovácsoltvas elemekkel kialakított kerítés. Az áttört kerítések nádszövettel, fémlemezekkel, hullámpalával való zárása nem megfelelő. A belátás meggátolására telepíthetünk a belső oldalán bokros növényzetet, élősövényt, vagy akár befuttathatjuk kúszónövényzettel is.

A település tájképi arculatában meghatározó szerepet képviselő szőlőhegy területén az épített kerítések létesítése nem kívánatos, a domboldalról fel-feltáruuló tájrészletek látványában a művelt szőlők és gyümölcsösök mellett legfeljebb a tájba simulóan megjelenő kis pincék jelentik az ember tájatalakító tevékenységének nyomaait. A telkek elhatárolására a növényzet (díszcserjék, élősövény, szőlősor) telepítése, vagy legfeljebb takaró hatást kifejtő növényzettel kiegészített alacsony dróthálós kerítés létesítése az elfogadható, jó megoldás.

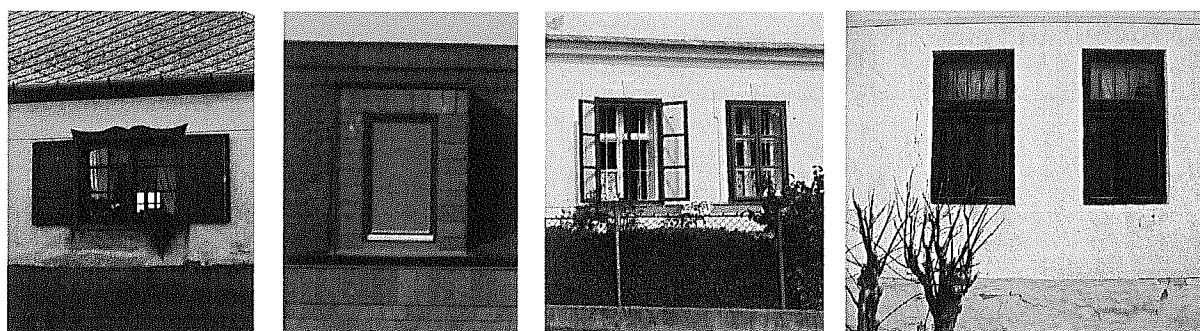

Jó példája annak, hogy a telkek bekerítésére a növényzettel telepítés is kiválóan alkalmas megoldás. És tavasszal, a virágzásuk idején még szemet gyönyörködtető is.

NYÍLÁSZÁRÓK

Az épületek megjelenését, hangulatát a nyílászárók kialakítása, anyaga, színe nagyban befolyásolják. Az ablakok az épület szeméi, s a szem - mint tudjuk - a lélek tükré. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A természetes fa anyagú - és a sérülékeny, gyakran javíthatatlan fehér műanyaggal ellentétben később is átfesthető, javítható - ablakok változatosabb színekben is kialakíthatók. Az ablakok külső árnyékolására az utólagosan felszerelt redőnytokok helyett fontoljuk meg a rejtett, fa vagy fa mintázatú, az ablakszerkezettel azonos színű redőnyök, esetleg a tömör fa spaletták, vagy zsalugáterek alkalmazását, amelyek szintén öltöztetik az épületet. Az elhasználódott, régi ablakok helyett ma már könnyen lehet méretben is megegyező, de korszerű, hőszigetelő üvegezésű ablakszerkezetet gyártani.

Jó példák az épület ablakainak jó arányú, hagyományos formai kialakításaira vontkozóan. Az ablak árnyékolására jó megoldás a tömör fa tábla (spaletta) alkalmazása is, amely emeli az épület településképi megjelenésének értékét.

Az ajtók - hasonlóan az ablakokhoz - a ház fontos elemei, hiszen rajtunk kívül családunk többi tagja, és vendégeink is ezzel találkoznak először, mielőtt belépnek otthonunkba. Az ajtó gyakran árulkodik az ott lakók személyiségéről, vendégszeretetéről is. Az átgondolt, építészetileg a homlokzat szerves részeként kezelt ajtó anyaga, színe igazodik az épület többi nyílászárójához, ezáltal az egész épület hangulatát, településképi minőségét befolyásolja, egyedi díszje lehet épületünknek.

Jó példák az épület ajtószervezeteinek kialakítására vonatkozóan a település különböző helyszíneiről. A megfelelően felületkezelte, időtálló fa szerkezet remek lehetőséget biztosít díszíteni épületünket, még a mai biztonsági-, hőszigetelési-, korszerűségi követelmények mellett is.

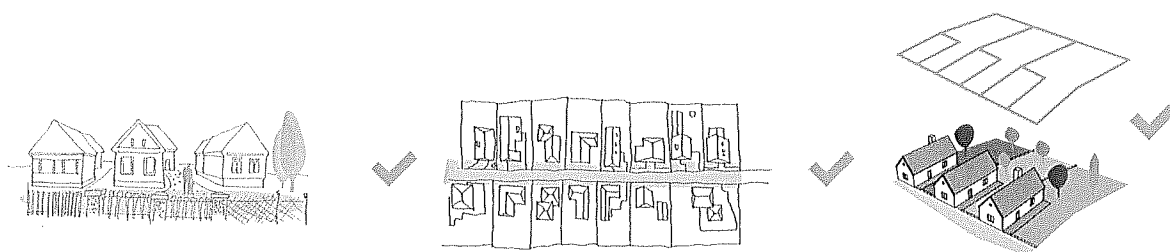
AJÁNLÁSOK A TÖRTÉNELMI TELEPÜLÉSRÉSZ TERÜLETRE:

TELEPÍTÉS

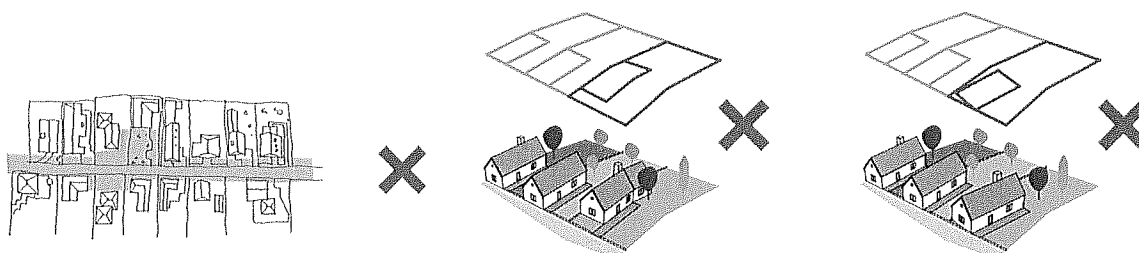
A történelmi településrész telkein a lakóépületek telepítése többnyire oldalhatárosak, az épülettömegek gyakran az utcával párhuzamos kiegészítéssel lazább zárt sorú beépítésként alakultak. Az oldalhatáros beépítés előnye, hogy a háznak nem darabolja fel a kertet, és nagy, egybefüggő zöldfelület kialakítására ad lehetőséget. Keresztbe beforduló, a telk belseje felé eső épületszárnyat csak kellően széles telk esetén érdemes alkalmazni, ott is megfontolással, ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. Nyissunk megfelelő méretű ablakokat a kertünk felé! Ne habozzunk az épülethez teraszt építeni, arra széles teraszajtókat nyitni. Ha belső tereinket kitárjuk a kert felé, akkor úgy érezhetjük, hogy a kert is a lakás része. A kertes házak elengedhetetlen kelléke a megfelelő méretű tároló. A telkünk rendben tartása könnyebb, ha a tárolók, kiegészítő épületrészek a főépülettel összhangban, azzal együtt tervezve alakulnak ki.

Jó példa a történelmi településrészen az épületnek a telekadottságoknak, és a megfelelő tájolással történő telepítésére, a racionális tömegformálásra vonatkozóan.

Ezekon a területeken a házak telepítése akkor megfelelő, ha az épület tömege az utcára merőleges, a telek oldalhatárával párhuzamos. Az épület a telek utcafronti határára épül meg, így az épület mögött elég hely marad egy védett kertrész kialakítására.

Nem elfogadható, ha egy ház az utcai telekhatártól hátrább, vagy az utca vonalától elforgatott rendszerbe van telepítve. A telek közepére való telepítés, és nagy burkolt felületek kialakítása sem ajánlott, mert így az épület körül nem marad hely a kert növényzetének eltelepítésére.

ÉPÜLETTÖMEG, MAGASSÁG

A történelmi településrészen a lakóépületek építészeti tömegének magassága közel azonos, jellemzően földszintes, helyenként azonban a tetőtér is beépítésre került. Az épületek épületmagasságai 4-4,5 m közöttiek.

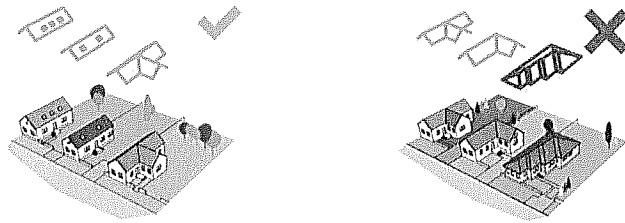
A meglévő épületek közé épülő új háznak, vagy a meglévő épület tetőterének beépítésével kialakuló épülettömegnek hasonló magassággal kell épülnie mint a környezete.

A környező épületekhez képest túl magas, vagy túl alacsony ház nem illeszkedik a környezetéhez, rendezetlen utcaképet eredményez.

TETŐFORMA, TETŐHAJLÁSSZÖG

A történelmi településrész épületeinek tetőformája az épület tömegéhez igazodóan általában egyszerű, gyakran kontyolt nyeregtető, néhány régebbi épület esetében azonban az utcai oldalon is ormfalás kialakítású. Az épületek tetőhajlásszöge közel azonos, jellemzően 38-45 fok közötti.

Új tetőszerkezet építésénél a szomszédos épületeknél kialakult tetőidom figyelembe vételével lehet illeszkedni. Amennyiben az építési telek körül egyszerű tetőformájú épületek állnak, úgy oda ne tördelt, összetett tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló egyszerű tetőformájú.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak, vagy új tetőszerkezettel megvalósuló tetőtér beépítéseknek hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévők. Azért is érdemes ilyen tetőt alkalmazni, mert így nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét, illetve gazdaságosan kihasználható geometriájú tetőtér alakul ki, valamint a déli tájolású tetőfelületre esetlegesen elhelyezett napkollektorok, napelemek a lehető leghatékonyabban tudnak működni. Utcával párhuzamos tetőgerincű utcai épületszárnyat csak ott érdemes építeni, ahol a környező épületek is már ilyenek. A túl magas vagy túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a környezetükbe, zavaró településképet eredményeznek.

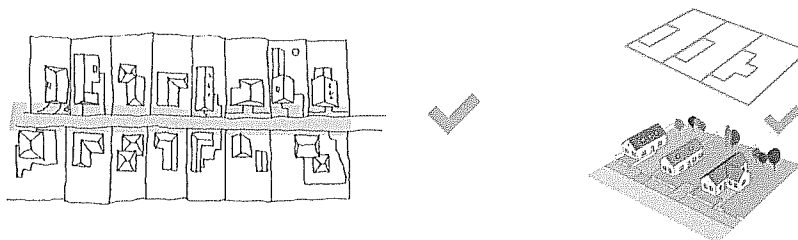
AJÁNLÁSOK AZ ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRE SZERZŐ TERÜLETRE:

TELEPÍTÉS

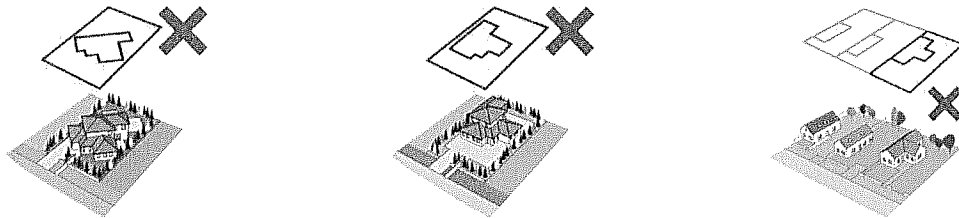
Az átalakuló településrész telkein az épületek telepítése a történelmi településrészhez hasonlóan szintén oldalhatáron álló, azonban a kialakult nagyobb szélességű telkek miatt a zárt sorúsodás nem jellemző, és az épületek utcai homlokzata előtt előkert is található. Az épületek telken belüli elhelyezkedése itt is az utcára merőleges rendszerű.

Jó példa az átalakuló településrészen az épületnek a telekadottságoknak, és a megfelelő tájolással történő telepítésére, a racionális tömegformálásra vonatkozóan.

Ezen a területen a házak telepítése akkor megfelelő, ha a meghatározó tetőforma az utcára merőleges kialakítású. Az épület a telek valamelyik oldalsó telekhatárához közelebb épül meg, így marad elég hely egy védett kertrész kialakítására.

Nem elfogadható, ha egy ház az utca vonalától elforgatott rendszerbe van telepítve. A telek közepére, vagy a kialakult beépítések homlokvonalától eltérő telepítés és nagy burkolt felületek kialakítása sem ajánlott, mert így az épület körül nem marad hely a növényzet telepítésére.

ÉPÜLETTÖMEG, MAGASSÁG

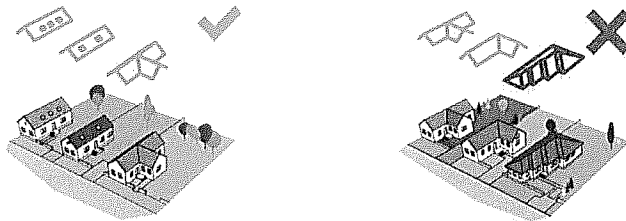
Az átalakuló településrész telkein az épületek építészeti tömegének magassága közel azonos, jellemzően földszintes kialakítású. Az épületek épületmagasságai jellemzően 4-4,5 m közötti.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak, az esetleges tetőtér beépítéssel bővülő épületeknek hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas, vagy túl alacsony házak nem illeszkednek környezetükhöz, rendezetlen településképet eredményeznek.

TETŐFORMA, TETŐHAJLÁSSZÖG

Az átalakuló településrészen az egyes épületek tetőformája és tetőhajlásszöge közel azonos, jellemzően 40-45 fok közötti kontyolt nyereg-, vagy sátortető. Új házak építésénél, vagy felújítás során a szomszédok figyelembe vételével lehet illeszkedni.

Amennyiben a környező telkeken egyszerű tetőformájú épületek állnak, úgy a telekre ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló egyszerű tetőformájú.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A túl magas vagy túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a környezetükbe, zavaró településképet eredményeznek.

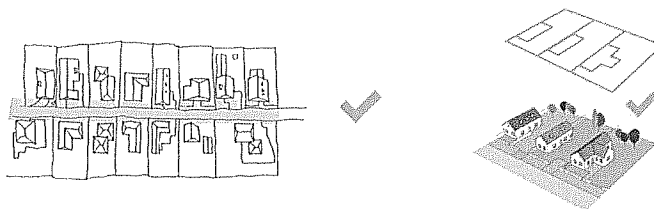
AJÁNLÁSOK A SZŐLŐHEGY TELEPÜLÉSRÉSZ TERÜLETRE:

TELEPÍTÉS

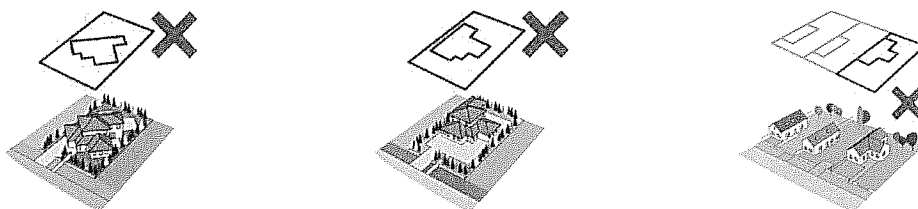
A szőlőhegyi terület telkein a kialakult, oldalhatáron álló beépítést kell alkalmaznunk, az út felőli oldalon kis előkerttel. Az épületek telken belüli elhelyezkedése itt is az útra merőleges rendszerű.

Jó példa a szőlőhegy településrészen az épületnek a telekadottságoknak, és a megfelelő tájolással történő telepítésére. Az épület terepre illesztése szintén mintául szolgáló.

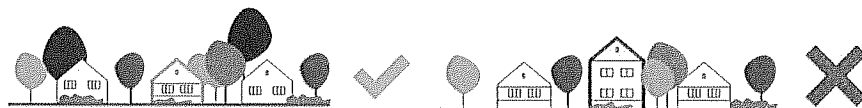
Ezen a területen az új épületek telepítése akkor megfelelő, ha a meghatározó tetőforma az útra merőleges kialakítású, és az épület a telek valamelyik oldalsó telekhatárához közelebb épül meg.

Nem elfogadható, ha egy épület az út vonalától elforgatott rendszerbe van telepítve. A telek közepére, vagy a kialakult beépítések homlokvonalától eltérő telepítés, és nagy burkolt felületek kialakítása sem ajánlott, mert így az épület körül nem marad elég hely a növényzet telepítésére.

ÉPÜLETTÖMEG, MAGASSÁG

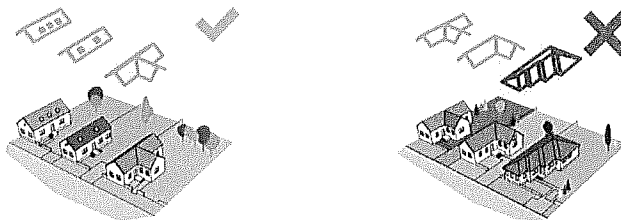
A szőlőhegy területén az épületek építészeti tömegeinek magassága közel azonos, jellemzően földszintes kialakításúak. A területen jellemző épületmagasság 3-3,5 m.

A meglévő épületek közé épülő új épület, vagy az esetleges tetőtér beépítéssel bővülő épület hasonló magassággal épüljön mint a környezetében meglévő épületek. A túl magas házak nem illeszkednek környezetükhöz, rendezetlen településképet eredményeznek.

TETŐFORMA, TETŐHAJLÁSSZÖG

A szőlőhegyi településrészen az egyes épületek tetőformája és tetőhajlásszöge közel azonos, jellemzően 40-45 fok közötti tetőhajlásszögű nyeregtető. Új pincék, présházák építésénél, vagy felújítás során a szomszédok figyelembe vételével lehet illeszkedni.

Amennyiben a környező telkeken egyszerű tetőformájú épületek állnak, úgy a telekre ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló egyszerű tetőformájú. Az épület útra merőleges tetőgerincű kialakítása ezen a településrészen is követendő megoldás. A településrész településképi egységességét segít őrizni, ha a ház az oromfallal fordul az út felé.

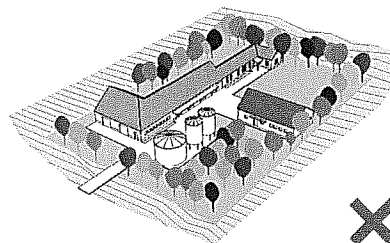
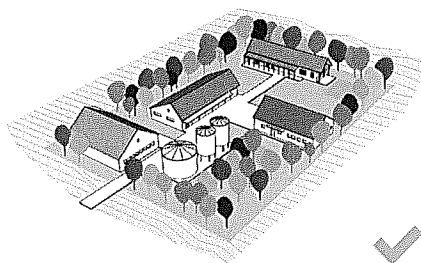
A meglévő épületek közé épülő új pincéknek, présházaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévőknek. A túl magas vagy túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a településképbe, zavaró településképet eredményeznek.

TELEPÍTÉS

A gazdasági területek telkein a kialakult szabadonálló beépítés fenntartása településképi szempontból indokolt, az épületek telken belüli racionális, a „józan paraszti ész” telepítési struktúrái szerinti elhelyezésével. Nem javasolt az épületek egy építészeti tömegbe történő összevonása, ha a technológia megengedi, inkább több kisebb épületet telepítsünk a telekre. Mindig gondoljunk a technológiai létesítmények esetleges megjelenésére is, gyakran ezek településképi megjelenése is kezelendő feladat. A telken belüli gazdasági célú területhasználat mellett területet kell hagynunk a szükséges védő-, takaró fásításnak is, mellyel egyrészt a környező területeket óvjuk a területről esetlegesen kijutó környezeti ártalmaktól, másrészt a beépítés településképi megjelenését, a táji-, természeti környezethez történő illeszkedését segítjük elő.

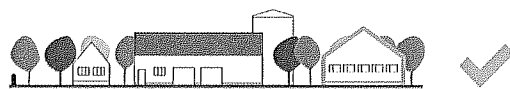
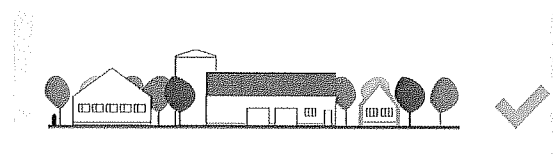

Jó példa a gazdasági településrészen az épületek telepítésére. A telken belüli takaró hatású növényzet jól ellensúlyozza az építmények hangsúlyos településképi megjelenésének hatását. A telken meglévő másik épület nem is látható.

ÉPÜLETTÖMEG, MAGASSÁG

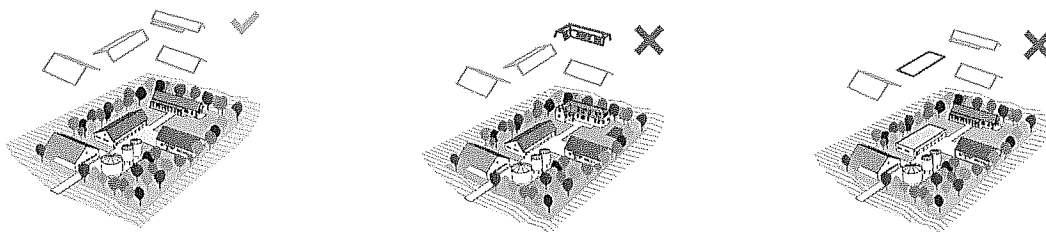
A gazdasági területeken az épületek építészeti tömegeinek magasságát általában az üzemi technológiai igények határozzák meg. A gyakran nagy szerkezeti fesztávolságok miatt az épülettömegek a lakóterületek épületeinek léptékét jelentősen meghaladják.

Átgondolt forma- és anyaghasználattal, kimunkált részletképzésekkel, továbbá a tájba illeszkedést elősegítő, nem kirívó színhasználattal az épülettömegek magasságát nemcsak látványukban csökkenthetjük. A meglévő épületek közé épülő indokolatlanul magas, és a jótékony hatású takaró fásítást nélkülöző épületek nem illeszkednek a környezetükhöz, ipari jellegű településképet eredményeznek.

TETŐFORMA, TETŐHAJLÁSSZÖG

A gazdasági területeken az új épületek tetőhajlásszögének - az épület szélességi méreteinek függvényében - a 25-40 fok közöttit érdemes választani, a túlzott nagyságú épülettömegek kialakulásának elkerülése érdekében. Több épület építése esetén az egységes megjelenésű beépítés érdekében az épületeket azonos hajlásszögű tetőszerkezettel kell ellátni.

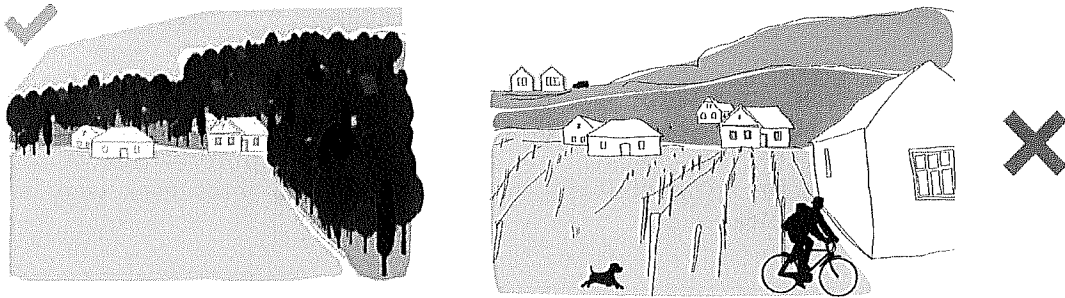

A beépítés akkor lesz településképi szempontból elfogadható, ha kerüljük a bonyolult, összetett tetőidomok kialakítását, továbbá a nehézkesen fenntartható, gyakori karbantartást igénylő lapostetők alkalmazását. A csarnok jellegű épületek tetőfedésénél a csillogó, élénk színek nem elfogadhatóak, helyettük a meleg földszínek vagy a szürke közepes árnyalatai javasoltak.

AJÁNLÁSOK A MEZŐGAZDASÁGI TELEPÜLÉSRESZ TERÜLETRE!

TELEPÍTÉS

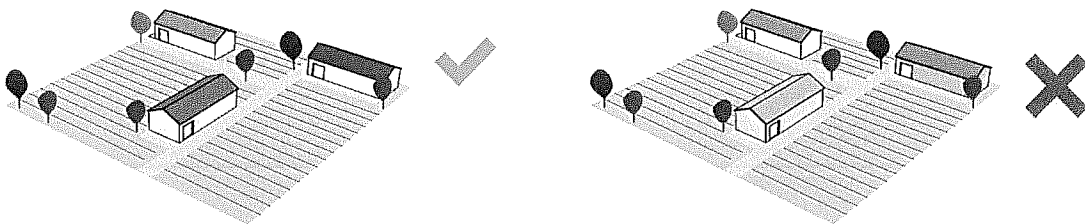
A jelenleg jellemzően beépítetlen mezőgazdasági területeken épületek létesítése településképi szempontból nem kívánatos. Nagyobb területű, a különböző művelési ágaktól (szántó, gyeper, rét, legelő, gyümölcsös) függően legalább 10, 2, illetve 1 hektárt meghaladó egybefüggő birtok esetén indokolt lehet. Amennyiben mégis szükséges épület építése, akkor azt a telken szabadonállóan, a telek mezőgazdasági termelésre legkevésbé alkalmas részén, a művelésből kieső területet minimalizálva telepítsük. Az ökológiai folyosók természetes élőhelyeit alkotó fás-bokros gyepterületeken épület létesítése nem indokolt.

Az épület tájképi-, településképi megjelenését - a telek domborzati adottságait figyelembe véve - a völgyfenéki, vagy domb-lábi részeken, meglévő fás növényzet közelében elhelyezett épület hangsúlyozza a legkevésbé. Növénytakarás nélkül a dombtetőn, vagy annak közelébe épület elhelyezése nem javasolt.

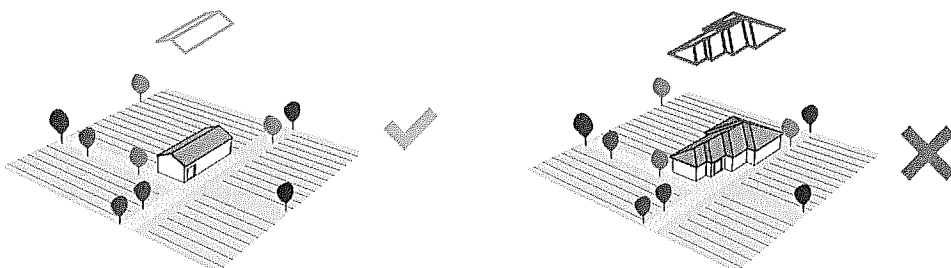
ÉPÜLETTÖMEG, MAGASSÁG

A mezőgazdasági területeken az építészeti tömegek magassága jelenleg nem meghatározott. A túlzott nagyságú épülettömegek kialakulásának elkerülése érdekében egy nagyobb épület helyett több kisebb, elsősorban földszintes épülettömeg kialakítása jelenthet tájképi, településképi szempontból kedvező megoldást. A település történelmi településrészének építészeti forma- és anyaghasználati hagyományait felhasználva, igényesen kimunkált részletképezésekkel és a tájba illeszkedést elősegítő egységes színhasználattal az épülettömegek 4,5-5 m-es épületmagasságúak lehetnek.

TETŐFORMA, TETŐHAJLÁSSZÖG

A mezőgazdasági területeken az új épületek tetőformáját a lakóterületi épületekhez hasonlóan egyszerű, kontyolt vagy ormfalás magastetőként válasszuk meg. Tetőhajlásszögét - az épület szélességi méretének függvényében - a 40-45 fok között érdemes megválasztani. Több épület építése esetén az egységes megjelenésű beépítés érdekében az épületeket azonos hajlásszögű tetőszerkezettel kell ellátni.

AJÁNLÁSOK AZ ERDŐ TELEPÜLÉSRESZ TERÜLETRE:

ANYAGHASZNÁLAT, NÖVÉNYZET

A településen elszórtan elhelyezkedő kisebb kiterjedésű erdőterületek jelenleg beépítetlenek, művelési áruk megváltoztatása a későbbiek során sem kívánatos. Természeti értékeik megőrzését, helyreállítását, fajgazdagságuk növelését szolgáló építmények kivételével egyéb építmények építése nem indokolt.

Az elsődlegesen erdőgazdasági célokat szolgáló, és területileg is kisebb kiterjedésű erdőterületeken településképi szempontból szintén nem javasolt épületek elhelyezése. Ezekben a területeken az esetleges építés az erdő kialakult tájjellegének megőrzésével, és az erdőgazdálkodás céljait szolgáló építmények létesítésével lehetséges. Az építmények megfelelő tájba illesztését a körültekintően megválasztott anyaghasználat - első sorban a természetes anyagok, kő, fa - és a tájegységen honos növényfajokból álló, takaró hatású növényzet telepítése is elősegítheti.

AJÁNLÁSOK A TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TELEPÜLÉSRESZRE:

ANYAGHASZNÁLAT, NÖVÉNYZET

A terület természeti értékei, illetve a természetközeli jelleg által meghatározott táj-karaktere a tájjeleget meghatározó településképi karakternek tekinthető. Ennek megőrzése szempontjából a területen épületek elhelyezése nem indokolt. Az esetleges építés - indokoltságának alapos mérlegelésével - az erdő kialakult tájjellegének megőrzésével, és az erdőgazdálkodás céljait szolgáló, kisebb jelentőségű építmények létesítésével lehetséges. Ezen építmények megfelelő tájba illesztését a körültekintően megválasztott anyaghasználat - első sorban a természetes anyagok, kő, fa - és a tájegységen honos növényfajokból álló, takaró hatású növényzet telepítése is elősegítheti.

AJÁNLÁSOK AZ ORSZÁGOS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT TELEPÜLÉSRESZRE:

ANYAGHASZNÁLAT, NÖVÉNYZET

A település külterületén elhelyezkedő, az országos ökológiai hálózat részét képező beépítetlen erdőterület a természeti értékei, és élőhelyeinek természetközeli állapota miatt megőrzendő településképi karaktert képvisel. Ezen a településrészen épületek létesítése nem indokolt. Az erdőterület fenntartását, tájjellegének megőrzését szolgáló egyéb építmények (pl. vadvédelmi kerítés) létesítése esetén első sorban a természetes anyagok, kő, fa alkalmazása javasolt. Ezen építmények létesítése során ismerjük meg, és vegyük figyelembe a területre vonatkozó kezelési tervben, tervekben meghatározott előírásokat is.

Az élővízfolyások és az azokat kísérő, úgynevezett galéria-növényzet által alkotott ökológiai folyosók szintén megőrzendő településképi karaktert képviselnek. Beépítetlen jellegük fenntartása fontos feladat.

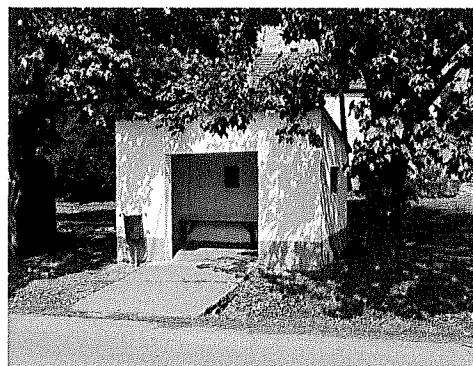
ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÉS JÓ PÉLDÁK

SAJÁTOS- ÉS KÖZMŰ ÉPÍTMÉNYEK, REKLÁMOK, CÉGÉREK

5-7

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYEK

A település közterületein megjelenő sajátos építmények (autóbusz várók, utcabútorok) kialakításánál is gondoskodjunk az esztétikus, a településképhez harmonikusan illeszkedő megoldások megvalósításáról. Vegyük figyelembe azt is, hogy az ide érkező idegenek is először a közterületek kialakításának minőségével találkoznak. Fontos, hogy anyagaikban, színeikben alkalmazkodjanak a környezetükben található épületekhez, kerítésekhez. Az átgondoltan megformált, egyszerűen fenntartható, karbantartható közterületek szűkebb lakókörnyezetünk színvonalát is emelik.

A történelmi településrészen található autóbuszváró homlokzatának színezése a környező épületekhez illeszkedő, az épület körüli növényzet jól ellensúlyozza az épített környezet hangsúlyos településképi megjelenésének hatását.

KÖZMŰ ÉPÍTMÉNYEK

Az épületeink használatához ma már elengedhetetlen közművezetékek és járulékos sajátos építményeik elhelyezése során szintén gondolni kell a településképi megjelenésükre is. A korábban általános, településképi szempontból kedvezőtlen megjelenésű légvezetékek és oszloptranzformátorok helyett alkalmazzunk földkábelbe és földre telepített, építménybe rejtett transzformátort. Az utóbbi időszakokban tapasztalható időjárási szélsőségek következményei - légvezeték leszakadások, tartóoszlop kidőlések, és ennek következtében előforduló többnapos áramszünetek - alapján megéri az üzembiztosabb rendszerek alkalmazása. Azokon a helyeken ahol már meglévő légvezetékek találhatóak, a bekötéseket akkor is érdemes földkábelrel megvalósítani, így elkerülhetők a közterületi hálózatok későbbi átszerelése esetén a telkünkön szükségessé váló burkolatbontások, az értékes zöldfelületek roncsolása. A közterületek megvilágítását szolgáló kandeláberok esztétikus kialakítása a települést is élhetőbbé teszi, szívesebben használjuk útjainkat, járdáinkat, köztereinket.

Az átalakuló településrészen található egyszerű, modernebb stílusú közvilágítási kandeláber jó példa a településképhez illeszkedő közmű-infrastruktúra kialakítására.

REKLÁMOK, CÉGÉREK

A reklámfelületek, üzletfeliratok, cégérek - akárcsak az épületeink, vagy a növényzet - az utcakép karakterét, a településképet befolyásoló elemei környezetünknek, ezért nem mindegy hogyan hirdetjük termékünket, szolgáltatásunkat. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet egy kis odafigyeléssel megtehetünk az utcaképhez illeszkedően is. Kerülendő a hivalkodó reklámok, fényreklámok használata. Cégér, vagy cégtábla elhelyezésekor törekedjünk arra, hogy illeszkedjen az épület homlokzati anyaghasználatához, színvilágához. A gazdasági területeken szintén elengedhetetlen az illeszkedés, a megfelelő anyaghasználat. Nem javasolt az épület teljes homlokzatát, vagy tetőfelületét elfoglaló harsány színű cégnevek, logók alkalmazása. A közterületi reklámok településképhez illeszkedő elhelyezhetőségét helyi szintű reklámrendeletben is szabályozni kell. A magasabb szintű országos jogszabály a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő, és az országos ökológiai hálózat területén nem teszi lehetővé reklám és reklámhordozó berendezés elhelyezését.

Anyaghasználatában, méreteiben a településképhez illeszkedő információs tábla.

MEGBÍZÓ: Gecse Község Önkormányzata
8543 Gecse, Kossuth u. 39.
Polgármester: Istenes Gyula

KÉSZÍTETTE: Nemesi Lajos okl.építészmérnök, települési főépítész
8248 Nemesvámos, Kossuth u. 374.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Gecse Község településrendezési terve alátámasztó munkarészei
City Plus Bt. Tapolca, 2009.
Gecse Község honlapja
Internet

FOTÓK: Nemesi Lajos, Nemesiné Bucsi Anikó, Istenes Gyula, Internet

KÉPEK: Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, Internet

Gecse, 2017. december

